

Delu na terenu sledi kabinetno delo.

gradiva za postavitev domačije malega kmeta, ki je načrtovana v severovzhodnem delu muzeja, dovolj. Ugotovili pa so, da sušilnice za sadje in lan na raziskanem terenu niso uporabljali. Po pripovedovanju domačinov nista bila niso na tem območju nikoli v rabi. Sadje so sušili na krušni peči v hiši, na podstrešju ali na tleh gospodarskega poslopja. Prav tako na obravnavanem območju niso gradili kozolca kot samostojnega objekta, temveč poslopje s prislonjenim kozolcem.

Z raziskavo kamnarske obrti se je ukvarjala muzeološka skupina, ki je delovala pod mentorstvom etnologinje Tanje Roženbergar Šega, kustodinje v Muzeju novejših zgodovine v Celju. Opisali so kamnarjev delovni dan in raziskali podatke o opremljenosti ter orodju, ki so jih uporabljali kamnarji pri svoji obrti. Evidentirali so kar 70 predmetov kamnarske obrti in natančno izdelali skico kamnarske bajte. Kamnar je pri izdelovanju izdelkov, kot so brusni, korita, gladilni kamni in nagrobni spomeniki porabljal različno orodje: šrotšpico, štokhamer, pikhamer, šneglec, kladivec, cirkli itd. Postavitev kamnarske bajte v Muzeju na prostem Rogatec se jim glede na raziskano gradivo ne zdi problematična. Muzej hrani 48 predmetov kamnarske obrti, ki so v razmeroma slabem stanju. Restavriral jih bodo v Muzeju novejših zgodovine Celje. Pomembno je tudi to, da še živijo ljudje, ki obvladajo večino omenjene obrti. Poleg z raziskavo kamnarske obrti se je skupina ukvarjala tudi z inventariziranjem predmetov v muzeju ter uredila začasni depo. Inventariziranih, z urejeno predmetno fototeko, je bilo 100 predmetov.

»Na območju Rogatca se je med obema vojnama uporabljalo zelo raznovrstno pivsko posodje,« ugotavlja etnolog Vlado Šlibar, kustos v pokrajinskem muzeju in mentor tretje skupine. Zapisali so, da tipi pivskega posodja za osnovne vrste pijač (vodo, vino, kavo) niso bili natančno določeni. Za pitje vode so najpogosteje uporabljali glinast vrč »mozano«. Razlika je bila najočitnejša pri pitju vina in žganja, saj so za pitje žganja uporabljali manjše kozarce ali pa so ga pili kar iz »zelenke«. Najpogostejši tip kozarca, ki je bil v uporabi za pitje vina, jabolčnika in vode, je bila steklena »kupica«. Vino in žganje so shranjevali v opletelih steklenicah, imenovanih »plucarji«. Pivo so v tem obdobju pilo redko, saj to ni bilo v navadi. V gostilnah so pivo stregli v vrčkih, imenovanih »krigli«. Za pitje toplih napitkov so uporabljali glinene in keramične posodice ter posodice iz debelega porcelana. Te so točili iz ročk z izlivom. V gostilnah so za kavo in kakav uporabljali tudi steklene kozarce. Posodje za domačo in gostinsko uporabo se je razlikovalo po materialu, kakovosti, debelini sten, obliki in videzu. Doma so razlikovali predvsem pivsko posodje

za vsakdanjo in praznično uporabo. Praznično posodje je bilo tanjše, finejše, odvisno je bilo tudi od socialnega položaja gospodinjstva. Če so imeli »boljše« kozarce, so jih med obiski dali na mizo. Stekлено in porcelanasto pivsko posodje so kupovali predvsem po trgovinah, keramično pa na sejmišjih v Rogatcu, na Ptujju in v Šentjurju.

Poskrbljeno je bilo tudi za družabni del, za to je poskrbel organizator, pa tudi mentorji in udeleženci sami. Ogleдали so si etnološki muzej na prostem v Kumrovcu in steklaro Rogaška Slatina. Organiziran je bil tudi večer s kantavtorjem Tomijem Lorberjem. Udeleženci so bili povabljeni na koncert pianistke Urške Roškar, neurje s točo pa nekaterim ni preprečilo niti udeležbe na festivalu Lent.

Raziskovalno delo je bilo na kratko predstavljeno ob koncu delavnice (izčrpnješa poročila bodo izdana v zborniku). Vsi navzoči so si enotni v tem, da je treba raziskovalno dejavnost med mladimi v Muzeju na prostem Rogatec nadaljevati tudi v prihodnje.

Drugi članki ali sestavki/1.25

Dan Podjed

OSEM SVEČK MUZEJSKE POLETNE DELAVNICE

Muzej novejših zgodovine Celje je zopet pripravil Muzejsko poletno delavnico. 14 dijakov in študentov je proučevalo, kako in kaj praznujejo Celjani. »Prijetno s koristnim« je bil tudi tokrat moto raziskovalnega dela.

Udeleženci delavnice so z etnološkega in zgodovinskega zornega kota proučevali državne, cerkvene in osebne praznike. Letošnja delavnica je bila nov izziv, saj so doslej raziskovali predvsem materialno kulturo Celjanov in se temeljiteje posvetili nekaterim mestnim naseljem, na primer Gaberjam in Jožefovemu hribu. Tokrat so zajeli celotno Celje in deloma tudi okolico ter ugotavljali izvor in pomen posameznih praznikov.

»V zadnjem desetletju so zaradi družbenih razmer mnogi prazniki izginili, nekatere pa so na novo obudili. Kaj je botrovalo tem spremembam in kako so se jim ljudje prilagodili, je bilo eno temeljnih vprašanj, na katere je skušala odgovoriti naša delavnica.«

Poskočen zaključek delavnice.

je povedala vodja delavnice, etnologinja Tanja Roženbergar Šega. Skupina, ki jo je vodila, je preučevala cerkvene praznike v celjski dekaniji in dokumentirala različne oblike verske pobožnosti na tem območju. Iskali so odgovore na vprašanja o tradiciji in motivih za obhajanje cerkvenih praznikov, s posebnim poudarkom na veliki noči in božiču ter praznikih, ki so specifični za posamezne župnije. Eden takih praznikov je tudi porcijunkula, ki jo praznujejo na dan sv. Franciška Asiškega 2. avgusta. Zanimivi obredi, kot je blagoslov zelišč in rož, so se v župniji sv. Cecilije ohranili, vendar porcijunkule ne obhajajo tako množično in slovesno kot nekoč.

Mentor skupine, ki se je posvetila državnim praznikom, je bil zgodovinar Tone Kregar. Povedal je, da so delo zasnovali na osnovi zgodovinske metodologije. »Seveda smo raziskovanje nadgradili s pogovori z informatorji ter zadostili tudi kriterijem terenskega dela in se tako za korak približali etnologiji.« Na podlagi časopisnih virov so skušali ugotoviti, kaj in kako se je praznovalo v Avstro-Ogrski ter kasneje v kraljevini in socialistični »različici« Jugoslavije. Pozorni so bili predvsem na simboliko, ki je spremljala prireditve, in na uradno državno propagando, ki je praznike dopolnjevala in utrjevala.

Tretji krog - osebne praznike - so sklenili pod mentorstvom absolventa etnologije Dana Podjeda. Posebno pozornost so namenili ciklično ponavljajočim praznikom (god, rojstni dan ...) in pri tem ugotavljali časovno transformacijo praznovanja. Tako so ugotovili, da so do druge svetovne vojne osebne praznike obhajali skromno, v družinskem krogu, v marsikateri revnejši družini pa si rojstnodnevnih slavij in godovanj sploh niso mogli privoščiti. Po drugi svetovni vojni je rojstni dan postal najpomembnejši ciklično ponavljajoč osebni praznik, god pa je izgubil pomen.

Zanimiva so bila darila, ki so jih člani skupine zbrali na terenu. Precej časa so se mudili v slaščičarni Zvezda, ki zaradi dolge tradicije hrani zajeten vir fotografskega gradiva. Analiza je pokazala, da se je oblika tort, ki so še vedno simbol praznovanja, precej spremenila. Danes so torte prikrojene za vsako priložnost. Tako si abrahamovci lahko privoščijo to sladico v obliki znane modre tabletko za pomoč pri erektilni disfunkciji.

Praznovanja osebnih praznikov so z leti postajala bolj individualna in vse manj klišejska. Kljub se nekateri elementi slavja časovno le malo spreminjajo. Tako se tudi na tem področju socialne kulture prepletata tradicija in inovacija.

Pestra, kot je bila letošnja delavnica, je bila tudi predstavitev dela v Muzeju novejšje zgodovine Celje. V počastitev osmega rojstnega dne delavnice je Tanja Roženbergar Šega razrezala torto v obliki osmice, ki so jo pripravili v slaščičarni Zvezda, znana celjska gostinka in informatorka Irma Belaj pa je raztegnila harmoniko. Slavju potem ni bilo konca.

Drugi članki ali sestavki/1.25

dr. Naško Križnar

POLETNA ŠOLA VIZUALNEGA

Nova Gorica, 8.-17. septembra 2000

Tudi letos je v Novi Gorici potekala tradicionalna Poletna šola vizualnega v organizaciji Avdiovizualnega laboratorija ZRC SAZU iz Ljubljane in območne izpostave Sklada za ljubiteljske dejavnosti iz Nove Gorice ter s finančno podporo Občine Nova Gorica.

Letošnje Poletne šole, četrte po vrsti, se je udeležilo 13 slušateljev iz Slovenije in Italije, in sicer iz Ankarana (2), Kranja (1), Ljubljane (5), Nove Gorice (2), Ospedaletta di Gemona (1), Vogrškega (1) in Vrabč (1). Med njimi je bilo sedem podiplomskih študentov antropologije, pet etnologov in folkloristov (med njimi dva magistra in en doktor znanosti) ter ena dijakinja.

Za visoko strokovno raven letošnje Poletne šole so poskrbeli predavatelji iz Slovenije in iz tujine. Potekale so vse načrtovane delavnice, in sicer:

Delavnica Allison Jablonko: Vizualni zapisi

Dr. Allison Jablonko je vizualna antropologinja (ZDA), neodvisna raziskovalka, avtorica dokumentarnih filmov o kulturi novogvinejskih plemen. Tako kot lani je tudi letos vodila delavnico za snemanje in analizo vizualnega gradiva. Njeno učenje izvira iz nauk Margaret Meadove, katere učenka je bila. Poljubni posnetki (vizualni izpisi) lahko postanejo antropološki vir, če jih znamo razbirati na poseben način. Še bolje pa je, če se naučimo raziskovati s pogledom skozi objektiv kamere.

Delavnica Beate Engelbrecht: Razsežnosti etnografskega filma in vizualne antropologije

Dr. Beate Engelbrecht je vizualna antropologinja na Inštitutu za znanstveni film (IWF) v Göttingenu (Nemčija). Slušatelj je vodila v svet vizualne antropologije na podlagi vpogleda v etnografski film. Predstavila je svoje izkušnje pri snemanju etnografskih filmov, ki so hkrati tudi raziskovalni projekti. Vodila je diskusije po projekcijah svojih filmov in filmov Inštituta za znanstveni film v Göttingenu.

Delavnica Naška Križnarja: Uvod v proizvodnjo etnografskega filma

Dr. Naško Križnar (Slovenija) je etnolog in vizualni antropolog v Avdiovizualnem laboratoriju ISN ZRC SAZU in docent za vizualno antropologijo. Predstavil je organizacijske in metodološke priprave na snemanje etnografskega filma.

Delavnica Toneta Račkega: Kreativna uporaba male video kamere

Tone Rački (Slovenija), akad. slikar, cineast in filmski pedagog ter publicist. Je samostojni kulturni delavec, avtor priročnikov o videospemanju in o risanju. Vodil je delavnico za kreativno uporabo male video kamere. Slušatelj je korak za korakom vodil v razumevanje kamere kot pripomočka za konstrukcijo slike.

Delavnica Mihe Pečeta: Digitalna video montaža

Miha Peče (Slovenija) je absolvent umetnostne zgodovine in sociologije kulture ter cineast. Slušateljem je predstavil delovanje